

Зоряна ЛИТВИН

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Ольга ШМОРГАЙ

магістр
кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЯК СПЕЦИФІЧНОЇ ГАЛУЗІ ЗНАНЬ

Економічний розвиток країн супроводжується формуванням системи економічних заходів, які забезпечують дотриманням правових норм усіма господарюючими суб'єктами. Як свідчить досвід, сучасні реформи тісно пов'язані зростанням злочинності у фінансово-економічній сфері. По цій причині дедалі більше зростає використання роботи провідних експертів, які на достатньо володіють обліковими знаннями.

Проблеми здійснення експертного економічного дослідження сьогодні є недостатньо вивчені як у науковому, так і в практичному аспектах. Однак, оцінка сучасного стану економічної експертизи неможлива без напрацювань фахівців у цій галузі, а саме в області теорії та практики, з врахуванням політичних і економічних перемін в нашій державі. Свій доробок у розвиток економічної експертизи внесли і вносять юристи та судові експерти-практики, такі як: І. А. Алієв, Л. Є. Ароцкер, С. В. Бородін, М. М. Віноградова, В. К. Лисиченко, З. М. Соколовський, В. Ф. Орлова, Б. І. Шевченко, А. Р. Шляхов, та інші.

Питання розвитку теоретичних основ судово-експертної діяльності висвітлюються у роботах Т. В. Авер'янової, Р. С. Белкіна, В. Д. Арсеньєва, С. Ф. Бичкової, Ю. Г. Корухова, Н. Т. Малаховської, О. О. Ейсмана та інших.

Аспекти організації та методології економічної експертизи розкрито у роботах М.Т. Білухи, Т.М. Дмитренка, В. І. Лякіса, І. В. Перевозової та інших.

Проблемним питанням використання експертизи в економічній діяльності суб'єктів господарювання присвяти свої роботи Ф. Ф. Бутинець, Г. Г. Мумінова-Савіна, В. Д. Понікарова та інші.

Фахівці висловлюють різні погляди щодо характеру, наукових основ експертизи в цілому та її часткових аспектів.

Проведенні науковцями дослідження в області теорії експертизи, сприяли, її позиціонуванні як самостійної галузі знань, у рамках юридичної науки. Система знань в галузі економічної експертизи поєднує у собі базу економічних знань, загальнотеоретичні основи експертології, методологічні основи економічної експертизи і технологію її проведення [2]. Економічній експертизі стає все більш притаманний розв'язок складних експертних завдань, пов'язаних сучасним розвитком економічної системи світу. Слід зазначити, що особливістю економічних порушень, що при їх вчиненні використовуються легальні економічні інститути (правила, форми, процедури, та механізми економічної діяльності). Документальне зазначення інформації про господарські операції є обов'язковим елементом фінансово-економічної діяльності підприємства, установи чи організації. Сучасні економічні процеси, при наявності різноманіття об'єктів експертизи суттєво ускладнюють її, тим самим призводячи до пошуку та розробки нових засобів та методик дослідження [1].

На даному етапі розвитку економічної експертизи особливо простежуються дві тенденції: постійне збільшення кількості проведених судових експертиз як у сфері кримінального судочинства, так і в сферах цивільного, арбітражного, адміністративного процесу.

Експертиза – це спосіб аналізу причинно-наслідкових зв'язків не тільки стосовно того, що вже відбулося, але й того, що очікується, має або може відбутися; це спосіб пізнання певної реальності у тих випадках, коли ця реальність не піддається прямому вимірюванню, обрахуванню і взагалі якому завгодно «об'єктивному дослідженню».

Як вид дослідницької, аналітичної та прогнозної діяльності сучасний етап розвитку економічної експертизи поза рамками процесу судочинства здійснюється в двох основних формах:

- як елемент (стадія) процесу управління – внутрішньовідомча, корпоративна, внутрішня експертиза;
- як вид консалтингової діяльності – незалежна (комерційна, замовна) зовнішня експертиза, що здійснюється незалежними експертами.

Фактично в наукових дослідженнях судово - економічної експертизи більшість науковців сприймають інститут економічної експертизи лише як інструмент спеціалізованого наукового знання для потреб процесу судочинства.

Ще однією із тенденцій розвитку економічної експертизи виступає значне зростання кількості висновків експертних досліджень з ініціативи певного кола органів та осіб, які володіють правом призначення економічної експертизи. Окрім слідчих та судових органів, правоохоронних органів спеціального призначення, правом призначення проведення економічної експертизи законодавець наділив посадових осіб митних і податкових органів, фондів соціального страхування, інвестиційних фондів [3].

Як вид дослідницької, аналітичної і прогнозованої діяльності сьогоденний етап економічної експертизи проявляється у двох формах: як елемент процесу управління; як вид консалтингової діяльності – незалежна експертиза, що здійснюється незалежними експертами [5].

Необхідно виділити, що в даний час об'єктивно складається ситуація розвитку та взаємного зв'язку, з однієї сторони, судово-експертної економічної діяльності, тобто залучення спеціальних пізнань у сферу експертного дослідження речових доказів, з іншої – прагнення і зусилля науки на створення організованої системи теоретичних положень незалежної економічної експертизи, спираючись на які економіко-експертна практика може отримати свій подальший позитивний розвиток [4].

Застосування економічної експертизи сягнуло далеко меж процесу судочинства; її результати використовуються як базис управлінських рішень не процесуального характеру. Тому потреба у переосмисленні як понять та термінологій та як концептуального змісту економічної експертизи актуалізована часом та історично сформованими формами її реалізації. У цьому аспекті потребують уточнення такі її концептуальні положення як предмет, об'єкти, завдання, а також існуюча система економіко-експертних знань, класифікація якої за напрямками і видами вимагає обґрунтованої систематизації існуючих та пошуку нових критеріїв, які враховують реальні потреби практичної діяльності. Одним з таких критеріїв може служити методологія доведеного знання, використовувана для вирішення конкретного експертного завдання.

Список використаних джерел

1. Адамик О.В. Аудит технічного забезпечення КСБО Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства». Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. С.11-12.
2. Бутинець Ф.Ф. Господарський контроль як наука і система знань. Міжнародний збірник наукових праць. 2011. Вип. 3(21). С. 14-27.

3. Литвин З. Б. Економічна експертиза як функція попередження економічних злочинів. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. № 6(12).2017. С. 118-123.
4. Литвин З. Б. Місце та роль економічної експертизи у сфері державного контролю економічної діяльності. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Європейська інтеграція: історичний досвід та економічні перспективи» м. Одеса, 2018.
5. Литвин З.Б. Економічна експертиза як пріоритетна форма фінансового контролю на підприємствах. *Науковий журнал «Причорноморські економічні студії»*. 2018. 36-2 С.123-128.

Михайло ЛУЧКО

доктор економічних наук, професор
завідувач кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Віталій КОВАЧ

магістр
кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: ОСОБЛИВОСТІ, КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТА ПОСЛІДОВНІСТЬ ПЕРЕВІРКИ

Створення системи незалежного контролю, зокрема аудиту запасів, насамперед спрямоване на захист інтересів власників, тому що від достовірності та об'єктивності відображення в бухгалтерському обліку й звітності операцій із виробничими запасами залежить правильність визначення основних показників, які характеризують результати господарської діяльності та реальний фінансовий стан підприємства [3].

Колектив авторів (Н.І. Гордієнко, О.В. Харламова, Ю.І. Мізік, О.О. Конопліна) виділяє такі ключові напрями аудиту виробничих запасів, як аудиторська перевірка дотримання умов збереження виробничих запасів; аудит операцій, пов'язаних із рухом виробничих запасів; аудит надходження виробничих запасів; аудит витрачання виробничих запасів; аудит правильності проведення інвентаризації виробничих запасів [2].

Комплексний аналіз нормативно-правового регулювання аудиторської перевірки організації бухгалтерського обліку та наукових досліджень учених дає змогу виокремити такі ключові особливості аудиту виробничих запасів.

Аудит виробничих запасів повинен бути складовим компонентом аудиторської перевірки, що складається із сукупності взаємопов'язаних етапів.

Оптимальний підхід для ідентифікації стадій аудиту запропоновано Ю.В. Бондар, яка виокремлює п'ять стадій: попередня діяльність з виконання аудиту; планування аудиторської перевірки; виконання аудиту; огляд та завершення; надання звіту замовнику. Запропонований розподіл орієнтує виконавців на роботу з чітко визначеними Міжнародними стандартами контролю якості, аудиту, огляд, іншого надання впевненості та супутніх послуг, а також спрощує процес опрацювання регламентованих норм аудиторами, що закріплені за певним етапом підготовки, проведення та завершення аудиторської перевірки, тим самим забезпечуючи високий рівень якості аудиторських послуг. Така класифікація етапів ілюструє взаємозв'язок